

KROMERIAŃSKIE TEKSTY ŹRÓDŁOWE I MATERIAŁY

JERZY STARNAWSKI

Studia Warmińskie
XXVI (1989)

LISTY MARCINA KROMERA ZWIĄZANE Z POSELSTWEM MORSKIM LAT 1569-1571

WSTĘP

Zestaw obejmuje siedem listów będących autorstwa wyłącznie Kromera, spośród dwudziestu pięciu stanowiących materiał omówiony w rozprawie *Marcin Kromer w poselstwie morskim 1569-1571. Garść uwag historyka literatury*. Odpowiadają one pozycjom 13-18, 21. W tekście rozprawy zostały wymienione na liście liczącej 25 pozycji, podana została metryka tekstu.

I (I) KROMER DO KSIĘCIA PRUSKIEGO ALBRECHTA II

Wartembork (Barczewo), 4 lipca 1570 r.

Illustrissime Princeps,
Litteras Cels[itudinis] V[estrae] in causa Melchioris Leskenwangen cum Illustrissimi D[omini] mei D[omini] Cardinalis tum Illustrissimi Vasalli cum supplicatione ipsius imposita 2. Julii accepi¹. Nec satis mirari possum quod ex dolore quodam [ut ipsem refert] adhibitis combinationibus Illustrissimae Cels[itudini] V[estrae] adire fuerit ausus. Spero autem, quod illud ut honestum est. Nobilem virum decet, melius secum revideret² atque in obligationem, qua Illustrissimo D[omino] Cardinali D[omino] meo et suo est obstructus, plus quam in dolorem suum (quem sibi ipsi intulit) animadvertiset. Multo magis ego et alii quidam D[omini] et Capitanei Illustrissimi D[omini] mei, qui iam praesentes adsunt, mirantur. Quod Illustrissima C[elsitudo] V[estra] cum consiliariis suis scripta illius, litteris renuntiationis similia, mihiique Ill[u]strissimi D[omini] Cardinalis vicini Vestri (qui semper Domini Parentis Vestri bonus fuerit amicus) voluntate Regiae Maiestatis, Domini mei clementissimi³, electo administratori transmisserit. Cum tamen Illustrissima Cels[itudo] V[estra] ipsamet tantam audaciam subditorum suorum contra Illustrissimam C[elsitudinem] V[estram] minime ferret. Arbitror Leskewange nihil Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] in scriptis, quod ab Illustrissimo D[omino] Cardinali pronuntiatum sit exhibuisse. Quomodo autem causa illae tunc temporis coram Illustrissima Cels[itudine] sua tractata quamvis interfui, tamen memoriae meae fidere nolui, sed ab ipsis Dominis quos Leskenwangk citat et qui partim hic praesentes adsunt, et ab Illustrissimi D[omini] Cardinalis fratre

¹ List Albrechta II do Zygmunta Augusta z 29 czerwca 1570 r. (AGAD k. 301 v. — 303 v., Czart. s. 502-504).

² Czart. revolvet.

³ Czart. Ill[u]strissimi D[omini] mei clementer.

et reliquis capitaneis (qui tunc interfuerant) doceri cupiebam. Ex quo omnibus liquet et patet Leskewangk Illustrissimam C[elsitudinem] V[estram] nimis large instruxisse, et multa quae ad rem pertinent omisisse. Nunc Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] aperiam, ut Illustrissima Cels[itudo] V[estra] sciat me et ceteros Ill[u]strissimae D[ominationis] mei capitaneos nihil adversus illum⁴ iniuste praesumpsisse. Quare autem Leskewangk vicinitatem et pacta quacdam introducit intelligere non possum. Cum tamen ea nihil ad rem, sed inter Dominum et Vasallum res agitur. Non dicam extractionem molendini solummodo illi semper prohibitam et interdictam, sicut ipsem fatetur. Verum etiam, destructam esse et ligna putrefacta periisse. Ad rem redeam. Superiori anno, cum Leskewangk quibusdam suis bonis amicis suffragaretur, an etiam ipse in hunc vel alium diem citatus fuerit ignoro. Causam tamen suam proposuit et tandem Illustrissima C[elsitudo] S[ua] variis prius interlocutionibus inter suos habitis respondit hoc modo. Quandoquidem iura sua demonstravit ex quibus appareat cum certum censem quotannis debere, et iam a multis annis non persolvisse, residuum prius deponere cum debere, deinde quidcumque extractione molendini faciendum videbitur, in quo ita acquievit et discessit. Non longe post eadem die cum adhuc omnes praefati isti Domini apud Illustrissimam C[elsitudinem] S[ua]m essent, reproductum est aliiquid, ex quo manifeste apparuit Langewangen nullum habere ius ad extractionem molendini. Illudque statim per servum Reverendi Domini Bartholomei a Clement, Canonici, confratratis mei et socii sui, illi est transmissum. Illustris Cardinalis non statim hinc dicensit. Leskewangk vero nunquam coram Illustrissimi Cardinali post comparuit, multo minus coram me. Sed ante paucos dies, lite et causa pendente audaciter extractionem molendini incepit. Ex quo colligo cum, meam personam ad comparandum coram me vili pendere. Quam ob rem merito illius temeritati et audaciae praeventum, nec ulla promotione opus fuit. Cum ante satis permonitus, nec illi a quoque concessum. Idcirco nemini hoc nisi audaciae et temeritati suae imputet, et non tam molestas et graves renuntiatorias. Supplicationes contra me cedere debuit, super quibus me in locis suis ordinariis aggravare non intermittam. Postremo, si Leskewangk aliquod ius habet, iuriumque suorum aliquam diminutionem pati arbitratur, si propter id apud me instabit, illi sicut et aliis iustitiā ministrabo. Quod superest etc.

Datum Wartenburgi, 4 Iulii Anno Domini 1570mo

Illustri Cels[itudinis] V[estrae] servitor

Martinus Cromerus

2 (14). KROMER DO KSIĘCIA PRUSKIEGO

Reszel, 8 lipca 1570 r.

Illustrissime Princeps, Domine Clementissime,

Binas litteras de controversia limitum his diebus ab Illustrissima C[elsitudine] V[estra] accepi et quantum primas attinet, in quibus Ill[u]strissima Cels[itudo] V[estra] instructionem capitanei Sehestensi⁵ ad scripta mea, causa irruptionis et cineris isti ultra fines in cameratum Resellensem⁶ Illustri D[omini] mei transmisit. Nimis enim Illustrissimae C[elsitudinis] V[estrae] cancellaria huic capitaneo concedit, quod eum in hoc, de quo controversia est, pro iudice habet et in hoc quod semel ab illo prolatum acquiescunt, sic non indigebimus commissariis. Imo adhuc dico se rem aliter non habere, quam ut antea Illustrissimae Cels[itudini] V[estrae] scripsi, nam locus ubi illud factum lucide demonstrat. Ustionem cinerum intra amborum ostensiones, cum

⁴ Czart. eum.

⁵ Idzie o dzisiejsze Mrągowo w województwie olsztyńskim.

⁶ AGAD in cameratu Reselliensi.

Illustrissimae Cels[itudinis] V[estrae] tum Illustrissimi D[omini] mei factam, et aliter se res non habet, uti etiam Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] ad id deputatos commissarios⁷ fateri oportet, et in proxima huius loci revisione finium ita relictum, quod ostensiones istae ab utraque parte factae, sic permanere, et neutra pars uti suis ostensionibus. Sed istae et quod intra has continetur ab utraque parte in pace esse debere, usque ad certam controversiorum limitum decisionem. Cui recessum Illustrissimi Domini mei subditi libenter obtemperaverunt. Et contra vero Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] subditi et capitaneus Sehestensis, contrarium fecerunt uestionemque cinerum subditis Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] permisit, quod videre est oculis et capitaneus ipsem inficias ire nequit. Quam ob rem ad puniendum hos, qui mihi id iudicarunt, causam nullam invenio. Peto autem Illustrissima Cels[itudo] V[estra] dignetur suis mandare, ne his constitutionibus contrafaciant. Aggravamen autem Illustrissima Cels[itudo] V[estra] contra nobilem Christophorum a Troszke, Illustrissimi D[omini] mei advocationem, capitaneum Seeburgensem⁸, illi transmisit. Qui mihi ad haec, uti in insertis continetur, respondit. Ex quibus Illustrissima C[elsitudo] V[estra] videbit, quibus mendaciis et figmentis Illustrissimam Cels[itudinem] V[estram] instruxere et quomodo bonum istum virum, Illustrissimi D[omini] mei advocationem, apud Illustrissimam C[elsitudinem] V[estram] deferre et in odium trahere cupiunt, litterasque tam vehementes et graves aduersus illum extorsere. Cum tamen ne minimum quidem quod accusatur fecerit. Utque etiam Illustrissimi D[omini] mei servitores, qui cum illo fuerunt, testimonium perhibent. Existimo autem illud magis per cancellariam, quam Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] iussu et mandato fieri. Praesertim cum tales litterae ad me datae ab Illustrissima C[elsitudine] V[estra] non sunt subscriptae, quod Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] D[ominus] Parens nunquam facere praetermisit, etiamsi hoc tempore apud Cancellariam Regiae Maiestatis Domini mei Clementissimi agebam, et multi principes et potentes, reges et caesares, adhuc faciunt. Iterum atque iterum peto Illustrissima C[elsitudo] V[estra] dignetur Illustrissimi D[omini] mei advocationem hac in re excusatum habere. Et non aliter de illo sentire, quam, quod se in omnibus obsequentissimum et paratissimum Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] cuius subditum et vasallum se quoque esse cognoscit exhibere laborat. Quoniam autem in litteris Illustrissimi D[omini] mei advocationi experimentur Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] capitaneum Ortelburgensem⁹ in loco illo, ad quem lustratus missus, novam villam locasse, haecque notabiliter ultra certos terrenos super fundum et solum Illustrissimi Domini mei protractasse. Peto etiam ut illud immutetur, et locatione istius nullae cesseretur, nec ulla innovatio in absentia Illustrissimi D[omini] mei in iudicium ipsius molliatur. Sed omnes res in priori statu, secundum pollicitationem Illustrissimae Cels[itudinis], V[estrae] factam, usque ad felicem redditum ipsius permanere dignentur. Si autem Illustrissima Cels[itudo] V[estra] alienae opinionis fuerit et sententiam mutaverit, et translocationem istius villa non prohibuerit, uti non dubito; nihil aliud Illustrissima Cels[itudo] V[estra] sentire debet, quam me omni modo dicenti instare velle, quo Illustrissimo D[omino] meo, quod suum est salvum, permaneat, et illud in absentia ipsius¹⁰ defendatur et tueatur. Ad haec Illustrissimi Cels[itudini] V[estrae] celare non possum me in dato harum litterarum certo compexisse. Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] districtus Rastenburgensis¹¹ subditos ultra ostensiones a parte Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] factas intra villas Klausdorf et Juncken¹² et ultra visibiles et certos limitum terminos qui ab utraque parte D[ominis] Commissariis sunt accepti, confirmati atque renovati iugerum arasse. Cum autem illud a Illustrissimae C[elsitudini] V[estrae] subditos petulanter et contra Illustrissimae C[elsitudini]

⁷ Czart. *deputati commissarii*.

⁸ Jeziornany w województwie olsztyńskim.

⁹ Szczytno w województwie olsztyńskim.

¹⁰ AGAD *eius*.

¹¹ Rastenburg, dziś Kętrzyn.

¹² Polskich nazw wymienionych wsi nie udało się ustalić.

V[estrae] pollicitationes factum. Peto etiam Illustrissima C[elsitudo] V[estra] subditos suos cogere velit, ut plane ab hoc desistant, atque quod ararunt, iterum dearant. Sicut non dubito Illustrissimam Cels[itudinem] V[estram] facturam. Quod superest.

Datum Reselli, 8 Julii Anno Domini MDLXX^o.

Illustrissimae Cels[itudinis] V[estrae] servitor

Martinus Cromerus

3 (15). KROMER DO KRÓLA POLSKIEGO

Heilsberg (Lidzbark), 14 lipca 1570 r.

Sacra Regia Maiestas et Domine, Domine clementissime,
Servitutem meam perpetuam Sacrae Maiestati Vestrae Regiae venerabundus imprimis de-
fero.

Cum me anno superiori S[acra] Maiestas V[estra] Regia curam Episcopatus huius War-
miensis suscipere vellet, minus equidem gravete quam voluntas et rationes meae ferebant, auto-
ritati ipsius obsecutus sum. Sed me iam huius curationis taedere incipit, propterea quod multae
magnaue difficultates et molestiae mihi in ea occurserunt. Praescritim a nonnullis factiosis huius
Episcopatus iuxta ac Illus[trissimi] Domini Ducis vicini subditis qui absentiam Illustrissimi Do-
mini Cardinalis et meam personam atque solitudinem contemnentes multa audent, non sine in-
dignitate utriusque nostrum, freti non tam ipsius D[omini] Ducis praesidio quam necessitudini-
bus consiliariorum eius ac diversa religione, nisi fallor. Idem autem consiliarii et praefecti aetate
Domini sui abutentes nec ullam ducentes rationem pactorum inter Illustritatem eius et D[omi-
num] Cardinalem atque utriusque commissarios conventorum, invadunt in fines Episcopatus,
usurpantque ea quae vel sine controversia posita utrinque intacta et quasi sequestrata communi
placito esse debuerunt, usque ad decisionem totius finium regiendorum¹³ negotii. Nunc ea ab
illis usurpari et a nobis pagis extruendis alienari incipiunt. Et quidem non sine calumniis. Qui-
bus nuntiis et difficultatibus prohibendis vix ego par esse possum. Et ut maxime possem, memi-
ni tamen officii personaeque meae. Memini tranquillitatis publicae. Memini me iuxta ac
Ill[ustrissimum] D[ominum] Ducem communem habere Dominum Maiestatem Vestram R[egiam]
ad quem de eiusmodi controversiis et iniuriis referri non modo aequum sed etiam
necessarium est, ut eius iudicio et autoritate et placide disceptentur et transigantur. Quo circa
supplex peto a S[erenissima] Maiestate V[estra] R[egia], ut non tam me, quam Illustrissimum
Dominum Cardinalem, eiusdem Maiestatis V[estrae] et Reipub[licae] causa absentem, ab his
difficultatibus, molestiis et iniuriis vindicet R[egia] Maiestate Sua rem dignam factura. Fusius
autem ea Reverendissimo Domino meo Vicecancellario descripsi. Unde Maiestas V[estra]
R[egia] quando ipsi erit commodum nosse poterit. Quam ut Deus Opt[imus] et Max[imus] diu-
tissime sospitem et incolumem nobis servet, cum tota hac dioecesi sedulo oro.

Heilsbergae, 14 mensis Julii Anno Domini 1570

Eiusdem Sac[rae] M[aiestatis] V[estrae] R[egiae] perpetuus sevus

Martinus Cromerus, Vic[arius] Episcopatus Varmiensis

¹³ AGAD regundorum.

4 (16). KROMER DO KRÓLA POLSKIEGO

Heilsberg, 20 lipca 1570 r.

Sacra Regia Maiestas et Domine, Domine clementissime,
Servitutem meam perpetuam Sac[rae] Maiestati V[estrae] Regiae venerabundus imprimis
defero.

Non libenter molestus sum Sac[rae] Maiestati V[estrae] Regiae. Quamquam ea molestia
duci non debet principi, cum eius auctoritas et iustitia imploratur. Mihi quidem officium meum
et voluntas Maiestatis Vestrae Regiae, quae me huic Episcopatui praeesse voluit, excusationem
affert. Deesse certe Reverendissimi et Illustrissimi Domini Cardinalis iurisdictioni Ecclesiasticae
quando ea labefactatur, nec possum, nec debo, nec aliunde remedium peto, quam unde oportet
et unde vulnus infligitur. Quod tamen ego incognitante Sac[ra] Maiestate V[estra] R[egia] in
comitalibus occupationibus fieri arbitror, sic tamen res habet. Lis de matrimonio inter duos ci-
ves Elbingenses, Joannem Schiffentauber et Jacobum Braun, in foro Reverendissimi Domini
Cardinalis ordinario agitata decretoque definita est, lata pro matrimonio sententia. Cum autem
eius executio a Senatu Civitatis illius peteretur, indeque ad S[acra] Maiestatem res devoluta
esset, mandavit ea, ut ratum esset Reverendissimi Domini Cardinalis iudicium et ne Jacobus
contra id, alterum matrimonium (quod verius adulterium est) contrahere permitteretur. Id au-
tem mandatum neglectum habitum est, ab iis qui iurisdictionem Ecclesiasticam penitus eversam
capiunt, aliudque mandatum per obreptionem obtentum est, quo mandatur Elbigensibus sub
poena deceni millium aureorum, ne quis alteri illi matrimonio a Jacobo Braun contrahendo im-
pedimentum afferat. Confectae sunt adulterinae nuptiae; decretum Episcopi legitimum irritum
factum, et in uno illo omnis iurisdictionis Ecclesiastica in Civitate illa in periculum vocatur, ne di-
cam subvertitur. Quam tamen S[acra] Maiestas V[estra] Regia partim mandatis, partim decretis
suis, prius ratam et firmam esse voluit et Domini Commissarii eiusdem Maiestatis Vestrae ante
alterum annum ipsius auctoritate in constitutionibus suis approbarunt. Proinde etiam atque
etiam peto a Sac[ra] Maiestate V[estra] R[egia], ut ea Reverendissimi Domini Cardinalis iuris-
dictionem Ecclesiastica in Civitate sua Elbingensi, cum in supra memorata matrimoniali, tum
in omnibus causis ratam et sartam tectam esse iubeat, commissionemque ante aliquot menses
mihi concessam in executionem poni mandet. Erit hoc eiusdem Maiestatis V[estrae] pietati et
officio Regio consentaneum et Reverendissimo Domino Cardinali eiusdem sac[rae] Maiestatis
V[estrae] et Reipub[licae] causa absenti, ipsique adeo Pontifici Max[imo] imprimis gratum.
Quod restat Deum precor ut Maiestatem Vestram Regiam diutissime servet sospitem et incolu-
mem, cum toto huius dioeceseos clero sedulo precor.

Heilsbergae, 21 Julii Anno Domini 1570mo.

Eiusdem S[acrae] Maiestatis V[estrae] R[egiae] perpetuus servus

Martinus Cormerus

5 (17). KROMER DO PODKANCLERZEGO KORONNEGO FRANCISZKA KRASIŃSKIEGO

Heilsberg, 22 lipca 1570 r.

Reverendissime Domine,
Quando diutius hic sum, tanto insuaviorem vitam duco. Molestiae molestiis accumulantur.
Ab Aquilone et Euro panditur omne malum. Ducales mihi et Cardinali maxime molesti sunt.
Primum enim quamvis R[egia] Maiestas hortata sit, Ducem anno superiori, ut bonam vicinitatem
nobiscum tueatur et quamvis ei cum Cardinale per Internuntium et mecum per epistolam

postea convenerit, ut in suspenso esset ad redditum Cardinalis finium controversia, et ut utrinque ita possideretur, uti possessum esset his aliquot annis non servatur, ut tamen ab illis, cum a nobis servetur. Sed invaditur in Episcopatum ultra fines certos et commissariis ante annos aliquot utrinque delegatis minime controversos, nonusque pagus in solo Episcopi construi coepitus est. Et ultro incusamur ab illis, aetate principis abutentibus, quasi vim faciamus, qui eam patimur. Nec desunt Lithuaniae calumniae¹⁴. Deinde permiserant utrinque commissarii ut repugnarentur in silvis itinera, quibus utrique homines limites ostendere se posse asserebant. Cumque non successisset finium regundorum negotium, convenit ut eae repugnationes essent sine praecidicio utrisque partis ut quicquid loci inter eas contineretur, a neutris usurparetur usque ad decisionem controversiae. Id ita servatum est a nostris. Ab illis etiam servatum aliquamdiu, iam violatur et cineres in loco controverso conficiuntur. Qua de re cum Ducem admonuissem, responsum est mihi de sententia eius loci: Ducem in suo id facere. Ergo iam praefectus iudicavit, ducale id esse. Quis constituit eum iudicem? — Attamen firmiora esse deberent pacta conventa principum, quam unius praefectuli sententia? — Iam vero nobiles quidem feroculi, qui in ditione Episcopi iuxta ac Ducas bona habent, in Ducali autem ditione habitant, absentiamque Cardinalis et meam personam atque solitudinem contemnentes, nec scio an incitati ab aliis qui me te Polenos non acquis oculis hic adspiciunt. Multa sibi sumunt et audent in detimento et cum indignitate Domini sui Episcopi. Interdicta mea aspernantur; citati ad Ducem¹⁵ provocant. Mihi vero minantur. Quorum patrocinium Dux Prussiae sive consiliarii eius illorum fere propinquai et necessarii suscipiunt. Quales sunt Kobersee, Kunheim, Leskewangen, homines factiosi, semper habiti. Mitto autem ultimi ex iis supplicationem Duci oblatam et ab ipso mihi missam, meumque responsum ut inde cognoscat R[egia] Maiestas et D[ominatio] V[estra] Reverendissima, et si opus erit, uinversus senatus cardinem negotii. Nam Regiae Maiestati paucis scribo, summa sequens fastigia rerum. De Kobersee quoque scripsi prius D[ominationis] V[estrae] Reverendissimae. Peto autem a D[ominatione] V[estra] Reverendissima, ut his incommodis et modestis medicinam afferat ab auctoritate Regia petitam, nec sinat nos audaciam factiosorumque hominum et haereticorum iniuriis et contumeliis exagitari et proculcari. Sat prudenti. Simul etiam peto, ut D[ominatio] V[estra] Reverendissima consilium mihi suum impertiat, quomodo me gerere in his difficultatibus, cum adversus Ducem, tum adversus pertinaces illos subditos debeam. Scripsi et rescripsi Duci his de rebus. Necdum tamen responsum accepi. Non est a re mea et Illustrissimi D[omi]ni Cardinalis diutius, ut id expectem. Nam et Leskenwangen denuo molendinum coactis hominibus extruere molitur, diutius, ut id expectem. Nam et Leskenwangen denuo molendinum coactis hominibus extruere molitur, et Kobersee istinc de me quaestum proiectus esse dicitur, et praefecti Ducales in deis magis ac magis in fines Episcopatus invadere, signaque evidenter conturbare et everttere feruntur. Quod si de controversiis finium nihil constitui potest, nisi in rem praesentem utrinque veniatur operae praetium fuerit, ut R[egia] Maiestas suum aliquem commissarium et quasi arbitrium eo deleget, cum sit controversia inter diversas ditiones, ducalesque quaesita occasione infectis rebus discedere soleant. Idoneus autem ei rei fuerit Palatinus Culmensis vel Castellanus Gedanensis.

Albertum Richnovium cum optato responso de exactione expecto. Non intelligo, quomodo executioni mandem id quod Cardinalis non iubet neque permittit. Quoniam contra protestatum se esse scribit, praeteritis comitiis R[egia] Maiestate assentiente. Reprehenditur autem hic in me quod propensior esse videor ad id sine Cardinalis mandato, imo contra eius sententiam ut hic existimatur. Prospiciat quaequo Dominatio V[estra] Reverendissima tranquillitati, securitati et existimationi meae. Quae bene valeat.

Heilsbergae, 22 Julii Anno Domini 1570

Reverendissimae D[ominationis] V[estrae] addictissimus

Martinus Cromerus

¹⁴ Niejasne, o jakich kalumniach mowa.

¹⁵ Czart, *Deum*.

6 (18). KROMER DO KRÓLA POLSKIEGO

Heilsberg, 25 lipca 1570 r.

Sacra Regia Maiestas et Domine Domine clementissime,
Servitutem meam perpetuam Sac[rae] Maiestati V[estrae] R[egiae] venerabundus imprimus
defero.

Vix intempestivius abesse hinc possim unquam ac modo. Quod partim aliis binis meis littoris S[acra] Maiestas V[estra] R[egia] perspicet, partim res ipsa loquitur. Nam et Coadiutoria, ad quam Divina Providentia primum, deinde eiusdem M[aiestatis] Vestrae auctoritate et Pontificis Max[imi] eximio favore et studiom provectus sum, certis rationibus hic mihi stabilienda esset, ubi diploma Roma allata fuerit et res huius Episcopatus Illustris D[omi]ni Ducis vicini seu potius consiliariorum et praefectorum eius cupiditate atque etiam perfractorum quorundam subditorum importunitate perturbatae componendae. Mitto valetudinem meam. Sed quid agam? Ita beneficentia et praeclaro de me iudicio S[acrae] Maiestatis V[estrae] R[egiae] obruor, ut nullum quamvis grave onus ab ea mihi impositum recursare ausim. Hac fretus fiducia quod Maiestas Vesrta S[acra] et Episcopatui perturbato, ante quam hinc discedam, luculente prospectura et in me beneficium suum vel absenti me absolutura hic sit. Et vero sumptibus meis liberaliter provisura. Interea me ad iter comparabo, ut cum primum tabellarius hinc cum optata eiusdem Maiestatis Vestrae ad praeentes iuxta ad priores litteras meas responso redierit, sine mora in viam me dare possim. Opto autem a Deo Opt[imo] Max[imo] ut S[acram] Maiestatem V[estram] Regiam diutissime servet sospitem et incolumem.

Heilsbergae, 25 die Julii Anno Domini 1570mo

Eiusdem S[acrae] Maiestatis V[estrae] R[egiae] perpetuus servus

Martinus Cromerus

7 (21). KROMER DO KRASIŃSKIEGO

Szczecin, 9 września 1570 r.

Reverendissime Domine,

Quae R[egiae] Maiestati simul scribimus et mittimus, non est necesse apud D[ominatio]nem V[estram] R[everendissimam] repeterem. Quod autem facto opus esse existimemus, obiter perstingimus. Danus a nobis prorsus alienus esse existimatur. Et modo Cancellarius Suetius per meum famulum mihi iudicavit Danicos legatos hoc agere per submissos homines, ut Suecos a nobis alienent, faciliores pacis conditiones eis promittentes. Queruntur autem de nobis Sueci, quod se amicos et bene merentes reiciamus, Danisque omnia hostilia adversus Maiestatem Regiam molientibus et agentibus adhaeremus. Habere se quoque quae a Maiestate eius repeatant, caque enumerabant cum quadam exprobratione ingratitudinis. Diversas esse actiones nostras a litteris Regiis ad Regem suum scriptis. Habere nos iustas causas discedendi a foedere, quod a Dano priore violatum sit et violetur. Et multa alia. Dicit se ad me venire velle. Expecto videndum est, nedum duabus sellis sedere volumus, utraque excidamus. Propter Moschum utilis est nobis Sueci amicitia, propter mercaturam Dani. Bellum cum utroque per difficile cum ambobus difficillimum. Quid vero si Moschum ii sibi adiungant! Livones autem alienatis a nobis animis esse dicuntur propter impotentiam, insolentiam et iniurias praefectorum et praesidiariorum mi-

litum, Moschus sive Magnus Revaliam obsidere fertur. Curet quaeſo D[ominatio] V[estra] Reverendissima, ut responſum et resolutionem celerem planamque de omnibus habeamus. Alioqui deseremur ab omnibus et inanes hinc revertemur. Bene valeat D[ominatio] V[estra] Reverendissima.

Stetini, 9 Septembris Anno 1570mo

Reverendissimae D[ominationis] V[estrae] addictiss[imus]

Martinus Cromerus

(Ps.) Loſius iuſſu noſtro dedit viaticum huic puero ad rationem Regiam, non eſt, unde noſ demuſ tam malignem proviſi. Atque ego ne nummuſ quidem unum adhuc accepi 200 tal[aros] nunc promittit, Loſius 400 debentur, utinam ſufficient in menſem 300. Ducentos quoque grava- tim mihi conſtitutos eſſe accepi. Quasi vero coadiutoria proventium et pecuniae ſit ac non curae tantum et victus neceſſarii quo hic uti non poſſum absens.

DIE BRIEFE MARCIN KROMERS IM ZUSAMMENHANG MIT DER BALTISCHEN BOTSCHAFT (1569-1571)

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Arbeit enthält sieben Briefe von Marcin Kromer aus den Jahren 1559-1571, die im Zusammenhang mit der Baltischen Botschaft stehen, sowie Anmerkungen, die dem Literaturhistoriker als Material gedient haben. Die Briefe sind von Marcin Kromer selbst geschrieben und werden in 7 Positionen erwähnt. Sämtliches Quellenmaterial ist angegeben.